

Безпечне освітнє середовище

підтримка дітей з ООП при підготовці до
реагування на надзвичайні ситуації

2023 РІК

Катерина Павленко
логопед, психолог, к.філос.н.
методист відділу інклюзивного навчання та психологічного супроводу

Безпечне освітнє середовище

- ▶ Безпека для всіх учасників освітнього процесу: батьки, учні, педагоги
- ▶ Забезпечення безпекового компоненту у міжвідомчій співпраці та в повній мірі щодо кожного з компонентів його структури
- ▶ Забезпечення відповідно до принципів індивідуалізації та універсального дизайну

Безпечне освітнє середовище

СТРУКТУРА

Фізична безпека

Реагування на
надзвичайні ситуації

Психологічна
безпека

Як ми розглядаємо безпечне освітнє середовище

ДО НАДЗВИЧАЙНОЇ
СИТУАЦІЇ

підготовка і тренування

Складання протоколів
Тренування

ПІД ЧАС - РЕАГУВАННЯ

дії в момент небезпеки

Дія рятує життя

ПІСЛЯ НС

наступний день і далі

Відновлення спокійного
стану, повернення до
звичного життя

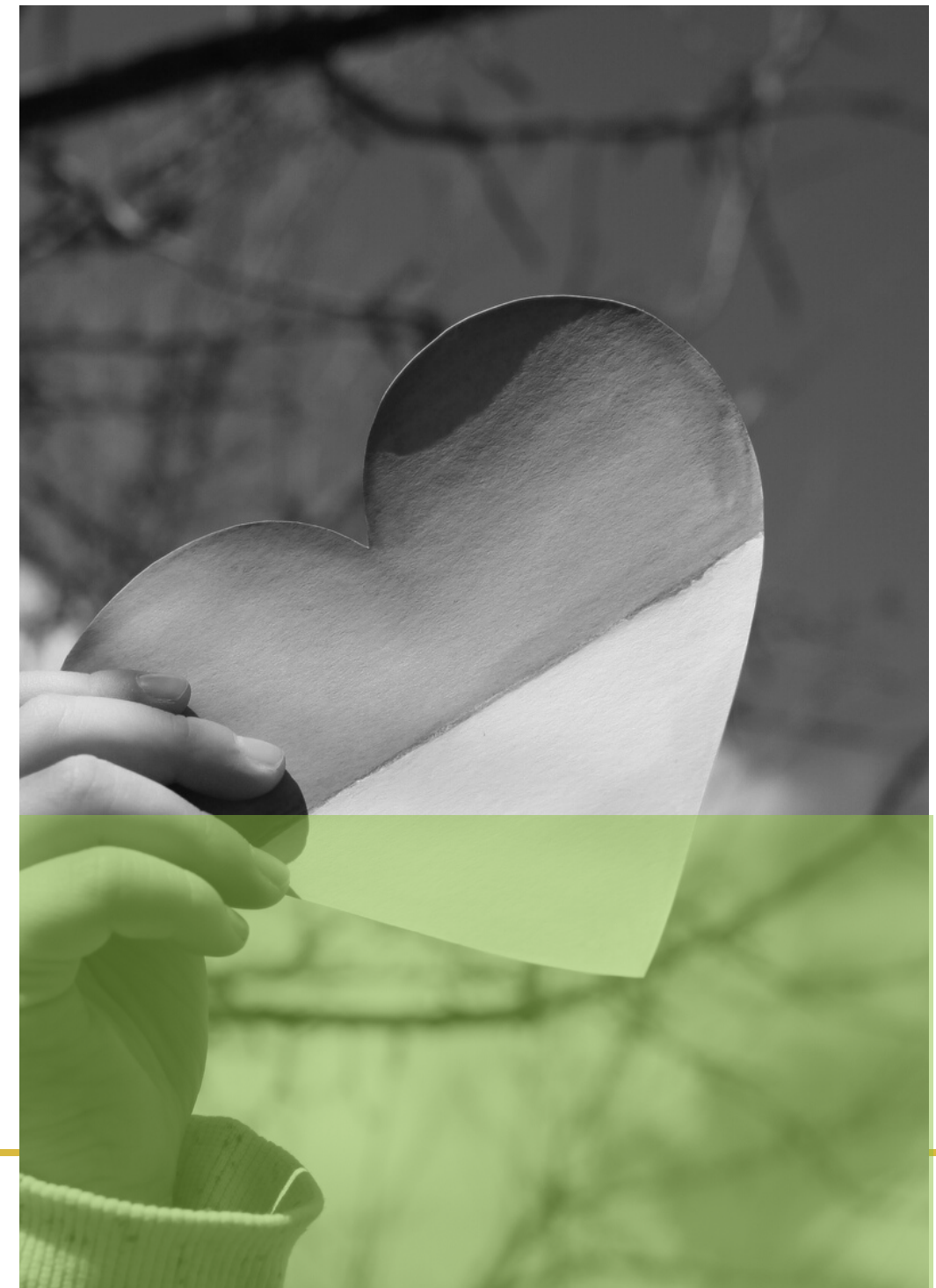

Надзвичайна ситуація

Ситуації стресу та катастроф є частиною життя, і, швидше за все, кожен навчальний заклад так чи інакше зіштовхнеться з ними в той чи інший момент

Надзвичайна ситуація - це тривожна і раптова зовнішня подія, яка порушує звичайне життя в школі, перериває безтурботне життя учнів та/або педагогічного персоналу і потребує адаптивного терапевтичного освітнього втручання

Підготовка до цих ситуацій є необхідною умовою правильного реагування школи.

Результатом неготовності є в кращому випадку запізніле реагування, а в інших випадках – неправильні чи неадекватні реакції. Це, у свою чергу, призводить до погіршення ситуації та необхідності інтенсивного, тривалого терапевтичного втручання згодом

Школа має бути підготовлена та належним чином поводитися з учнями та їхньою реакцією під час надзвичайної ситуації, шляхом:

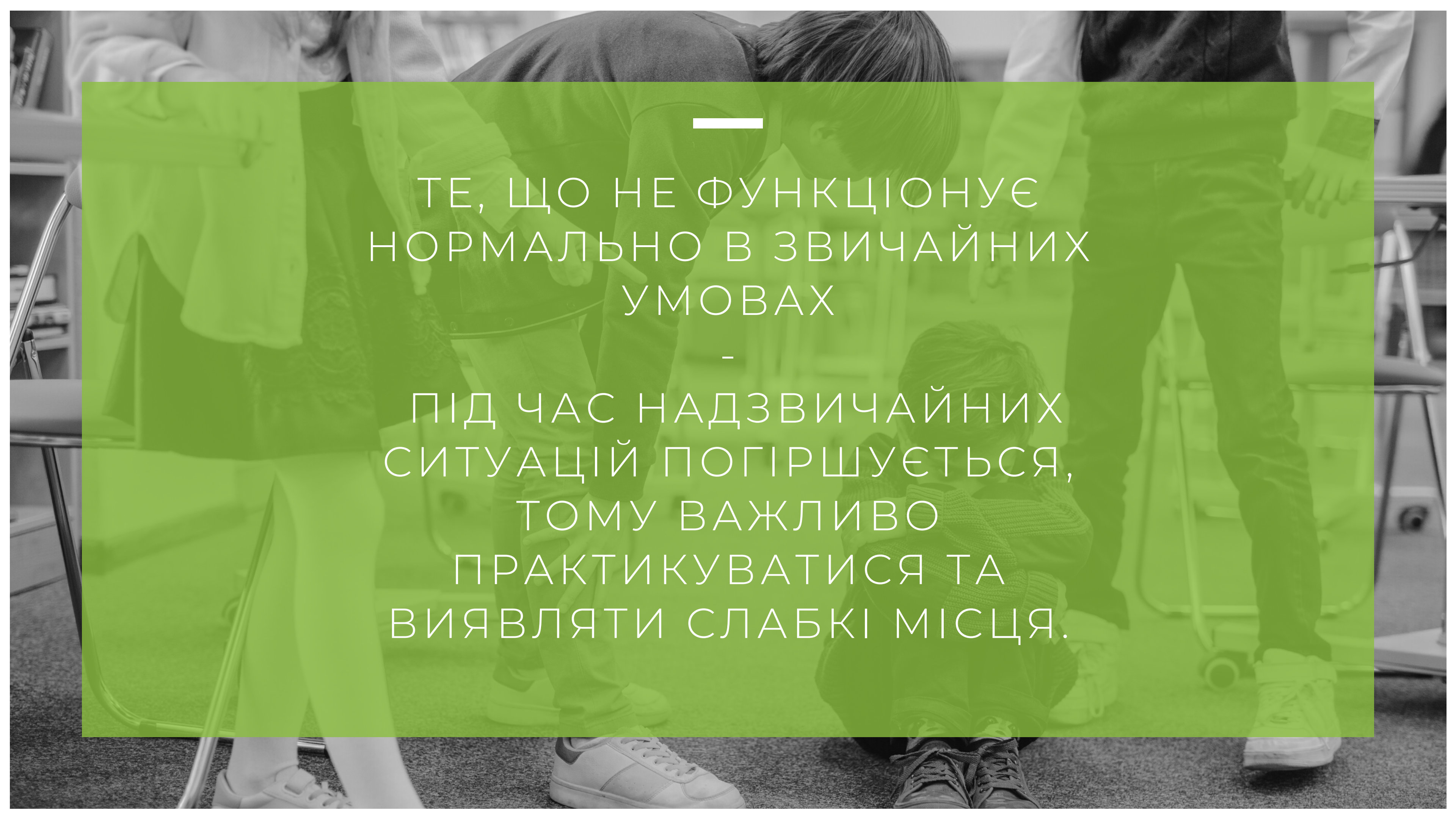
Зміцнення вмінь і навичок педагогічного колективу в роботі зі стресовими та кризовими ситуаціями

Розвитку у педагогічного персоналу обізнаності та надання особистісного і професійного інструментарію для супроводу та підтримки довгострокового моніторингу учнів, які постраждали від катастрофи

Посилення співпраці між різними органами та посадовими особами в школі та за її межами з питань реагування на надзвичайні ситуації

—
ТЕ, ЩО НЕ ФУНКЦІОНУЄ
НОРМАЛЬНО В ЗВИЧАЙНИХ
УМОВАХ

-
ПІД ЧАС НАДЗВИЧАЙНИХ
СИТУАЦІЙ ПОГІРШУЄТЬСЯ,
ТОМУ ВАЖЛИВО
ПРАКТИКУВАТИСЯ ТА
ВИЯВЛЯТИ СЛАБКІ МІСЦЯ.

Підготовка

ДО РЕАГУВАННЯ НА НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ ДІТЕЙ З ООП

СІМ'Ї

Підготовка родин дітей з ООП до реагування на надзвичайні ситуації, зокрема, воєнного характеру

В ЗАКЛАДІ ТА ПОЗА НИМ

Дитина з особливими освітніми потребами має такі самі права та можливості як і будь-яка інша дитина в Україні

Важливо врахувати

Рівень обробки інформації та швидкість реакцій дитини з ООП можуть бути іншими, відмінними від загальної кількості дітей

Через особливості когнітивних функцій та емоційних процесів обробки інформації, сенсорні та моторні обмеження, складнощі з руховою сферою, відмінності в обсягах уваги та концентрації і т.д.

КОЛИ МИ ПЛАНУЄМО СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЮ (ФУНКЦІОНУВАННЯ) В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ - МАЄМО ВРАХОВУВАТИ, ЩО ЦІ ФАКТОРИ Є ВИЗНАЧАЛЬНИМИ І ДЛЯ ПОВЕДІНКИ ДИТИНИ, І ДЛЯ ШВИДКОСТІ ЇЇ РЕАКЦІЇ НА НЕПЕРЕДБАЧУВАНІ (А ІНКОЛИ Й ПРОСТО НЕЗВИЧАЙНІ) ОБСТАВИНИ.

Особливості реакції дитини з ООП

на надзвичайні (а інколи й просто непередбачені) ситуації

РЕГРЕСИВНІ
СТАНИ

ПОВЕДІНКОВІ
ЗМІНИ

ГОСТРІ
ЕМОЦІЙНІ
СПАЛАХИ

ХВИЛЮВАННЯ/
АПАТІЯ

Відсутність можливості чи здатності зрозуміти та пояснити для себе причини та наслідки ситуації, в якій дитина раптово опинилась - це те, що викликає у дитини сильну тривогу з усіма її можливими наслідками - психологічна травма, непередбачувані реакції, непрогнозована поведінка, що може бути **небезпечним для життя** в умовах негайного реагування на надзвичайні ситуації.

ПЛАН ЗАХОДІВ

Має бути підготовлена цілісна система - робота з педагогами, батьками, адміністрацією закладу та дітьми

ВЧИТЕЛЯМ

Усвідомлення реакцій
які ми можемо побачити
від дитини з ООП

Існує перелік ситуацій,
які можливо
передбачити, запобігти
та не допустити до їх
втілення в життя,

Задачею педагога
попередити психологічну
травму, не допустити її
розвиток або вплив на
дитину на значних для
розвитку особистості та
соціалізації рівнях

Вчителі обізнані, чи,
принаймні, ознайомлені,
з ознаками ситуацій,
котрі можуть стати
стресовими для дитини з
ООП

Значна частина
психологічних наслідків
може бути для дитини з
ООП глибшою ніж для
дітей з нормотиповим
розвитком, саме через
емоційну чутливість та
подразливість

В момент реагування, при
підготовці до нього та
одразу після, кожен вчитель
має бути готовим надати
психоемоційну підтримку
дитині з ООП самостійно,
так само як і всьому класу
чи групі дітей.

ДИРЕКТОРУ

Побудова здорового психологічного середовища, включає в себе і адміністративний супровід, від директора закладу, як лідера колективу.

Побудова зрозумілого порядку дій, стабільності та повернення до звичного нормального життя

Підтримка щоденної готовності до реагування (тренування та відпрацювання дій)

Якнайшвидше відновлення стабільної роботи закладу

Організація безпечного освітнього середовища для реагування на виклики які утворюються відповідно до ситуації,

---

Підтримка психологічно здорової атмосфери

БАТЬКАМ

Також, бажано надати емоційну підтримку сім'ям дітей з ООП, та орієнтовні знання про те, як справлятися з власними реакціями та емоційним реагуванням їх дитини.

Рекомендується щоб педагоги підтримували зв'язок з батьками, та, якщо можливо, ознайомити батьків з комплексом заходів, які заплановано закладом освіти для реагування на надзвичайні ситуації

В розмові з батьками педагогам важливо дати їм поділитися своїми переживаннями, способами подолання важких ситуацій, спираючись на те, як вони вже робили це в родині для себе та своєї дитини.

Емоційні стани (стрес, тривога за родичів), фізичні умови (розміщення поза домом, відсутність звичних умов життя) і тривале перебування з дитиною з особливими освітніми потребами є складним викликом

Батьки вимушені справлятися з такими складнощами без підготовки, коли їм самим, як і нам всім, потрібна соціальна підтримка та багато сил, щоб впоратись з ситуацією.

Об'єднання зусиль батьків та педагогічного колективу для забезпечення безпеки дитини - психологічної та фізичної, що є безумовним пріоритетом і для родини, і для закладу освіти.

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Тренування є одним з найважливіших способів підготовки до реагування на надзвичайні ситуації, як в контексті фізичної безпеки, так і психологічної. Є певні особливості роботи з дітьми з ООП, які важливо врахувати при організації тренувань.

Важливо допомогти дітям усвідомити процес тренування та допомогти встановити причинно-наслідкові зв'язки процесу тренування. Чому це відбувається? Чому важливо готуватись? Як важливо себе поводити? Чому варто не боятись, а робити те, чого вже навчився під час тренувань? Тощо. В цьому процесі варто допомогти дітям подумати про свої реакції та поведінку, запропонувати спрогнозувати власні дії, з їх урахуванням

Загальні рекомендації

ПІДГОТОВКИ ДО НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ДІТЕЙ З ООП

- АДАПТАЦІЯ ДО ПОТРЕБ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ
Під час тренувань важливе значення має адаптація програмових вимог безпеки до віку та індивідуальних потреб та можливостей учнів.
- Для дітей з ООП в процесі набуття навичок безпечної поведінки та реагування на надзвичайні ситуації педагогам потрібно використовувати більше таких матеріалів, які можна побачити, відчувати, почути (візуальні та рельєфні значки, звукові підказки тощо), корисним буде використовувати більше повторень, та варто враховувати індивідуальний темп тренувань.
-

Загальні рекомендації

ПІДГОТОВКИ ДО НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ДІТЕЙ З ООП

- **НАДІЙНИЙ ДОРОСЛИЙ ПОРУЧ**
Важливо, щоб у дитини було тверде переконання, що вона не сама на жодному з етапів, як в звичайному житті, так і під час надзвичайної ситуації; що поруч є надійний дорослий, який підкаже та допоможе. Не завжди потрібна допомога чи підтримка на кожному кроці, але дитина має знати що вона безперечно їх отримає, якщо їй це буде необхідно. Таким чином рівень тривоги може суттєво знизитись, а рівень саморегуляції підвищиться, що відобразиться на поведінці дитини.
-
-

Загальні рекомендації

ПІДГОТОВКИ ДО НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ДІТЕЙ З ООП

- УВАГА ДО ЕМОЦІЙ
Коли дитина говорить з вами про свої страхи, під час тренувань, чи поза ними, в реальній ситуації, важливо вислухати та не знецінювати її відчуття. Наскільки це можливо, треба заспокоїти дитину та підтримати її. Покажіть власні емоції, легалізуючи її відчуття таким чином: «Боятися в такій ситуації це нормально», «Давай трохи попереживаємо разом», тощо. Підтримка дитини є дуже важливою на цьому етапі для попередження більш глибоких розладів в майбутньому. Важливо пам'ятати, що для дітей з ООП може бути стертою межа між тренуванням та реальною ситуацією, що актуалізує пояснення від педагога з врахуванням причинно-наслідкових зв'язків.

Важливо перекоонатися, що кожен учень зрозумів повідомлення про негайні дії, адже під час надзвичайної ситуації від цього розуміння може залежати життя та здоров'я дитини. Доцільним буде відпрацювання різних сценаріїв на тренуваннях, в ігровій або рольовій формах. До прикладу, дитина може надавати «команду» іграшці та по виконанню дій з іграшкою педагог може побачити рівень розуміння послідовності дій в надзвичайній ситуації дитиною.

Діти з когнітивними та емоційними категоріями труднощів можуть неправильно інтерпретувати інформацію: узагальнюючу, асоціативну чи уявну. Тому доцільним буде узгодити з дитиною інформацію, яка є важливою декілька разів, враховуючи складнощі на рівні сприйняття інформації.

ВАЖЛИВО

передбачити простіше

БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ
СЕРЕДОВИЩЕ

